

4. Вахненко Т. П. Взаємодія політики державних запозичень і грошово-кредитної політики у забезпеченні розвитку фінансової системи України. *Банківська справа*. 2008. №2. С. 83-94.

5. Звіт про результати аналізу звітності щодо державного та гарантованого державою боргу. Рахункова палата. 2017. URL: http://www.acrada.gov.ua/doccatalog/document/16753206/Zvit_163_2017.pdf

6. Мелих О. Ю. Дефіцит державного бюджету як індикатор боргової безпеки України. *Ефективна економіка*. 2016. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>

7. Синявська Л. Державний борг України: динаміка та основні проблеми управління. *Вісник Львівського національного аграрного університету*. 2013. №20. С. 162-167.

8. Юрій С. М. Фактори впливу на державний борг України. *Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 705-509.

Гуменюк Наталія Степанівна

ст. гр. Фзм-11, ТНЕУ

Науковий керівник – д.е.н., професор Кізіма Т.О.

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗАОЩАДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

Сучасні кризові явища у світовій економіці спонукають науковців суттєво змінити погляди на зміст та форму основних економічних понять і явищ. Це сповна стосується і наукових уявлень про ринок заощаджень. Перехід України на ринкові моделі господарювання під впливом процесів світової економічної та фінансової інтеграції, перебудова структури відносин між основними елементами фінансової системи істотно змінили умови існування домашніх господарств, які отримали можливість самостійно визначати напрями своєї заощаджувальної та фінансової поведінки.

Розширене відтворення суспільного виробництва значною мірою залежить від тієї частини фінансових ресурсів суспільства, яка виступає у формі чистих заощаджень, яку здійснюють усі суб'єкти національної економіки: підприємства, фінансово-кредитні установи, населення, держава. Заощадження здійснюють вагомий вплив на розвиток національної економіки при відповідній їх частці у валовому внутрішньому продукту [1, с. 72]. Тому дослідження умов та принципів функціонування ринку заощаджень є важливим аспектом побудови ефективного механізму функціонування фінансової системи загалом.

У зв'язку із вищезазначеним, виникає необхідність ґрунтовного дослідження ролі ринку заощаджень у функціонуванні фінансового механізму та впливу важелів фінансової політики держави на цей сектор національної економіки.

Політика держави в сфері регулювання ринку заощаджень має значний вплив на фінанси домогосподарств і формує передумови та виступає основою для можливостей ефективного управління фінансовими ресурсами домогосподарств [1, с. 73]. Безумовно, кожен елемент фінансової політики держави здійснює специфічний вплив на ринок заощаджень, причому вирішальними у цьому процесі є інструменти фіскальної, грошово-кредитної і валютної політик держави (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив основних складових фінансової політики держави на стимулювання ринку заощаджень в Україні

Складові фінансової політики	Заходи та інструменти впливу	Результати використання
Податкова політика	– зменшення податкового тиску, зокрема, що стосується іноземного інвестування; – застосування пільг та стимулів для вирішення інвестиційних завдань (податкові канікули, регресивне оподаткування); – спрощення процедури оподаткування, обліку та адміністрування податків.	Стимулювання збільшення продуктивності праці, поліпшення економічних умов призведе до економії на витратах та збільшення доходів населення і суб'єктів господарювання, що дозволить збільшити обсяги заощаджень. При використанні податкових пільг, а не зменшенні податкових ставок можна простимулювати інвестиційну діяльність, не зменшуючи надходжень до бюджету.
Бюджетна політика	– формування за допомогою держави "точок зростання"; – пільгове кредитування фізичних і юридичних осіб; – формування об'єктивних показників бюджетів розвитку.	Селективне фінансування дозволить інвестувати кошти у прибуткові проекти і заощаджувати на збиткових. Налагодження системи пільгового кредитування (молоді, малого бізнесу тощо) дозволить знизити витрати населення і суб'єктів господарювання, що вивільнить кошти для заощадження.
Грошово-кредитна і валютна політики	– стабілізація обмінного курсу; – ремонетизація економіки за рахунок строкових депозитів підприємств, фізичних осіб; – розширення мережі обігу цінних паперів, інтеграція до міжнародного фінансового ринку.	Вирішення дилеми вибору гривневих та доларових депозитів. Стимулювання населення та юридичних осіб до вкладання депозитів шляхом інформування та індивідуального підбору ефективних програм вкладів.

Насамперед зазначимо, що в сучасних умовах суттєвим, однак не сповна залученим до економічних процесів фінансовим ресурсом є потенціал домашніх господарств, який формується за рахунок заощаджень та придбання цінних паперів, купівлі іноземної валюти, а також залишків коштів населення на рахунках у банківських установах [2, с. 203]. Принагідно відмітимо, що у країнах з розвинутою ринковою економікою чверть національних заощаджень формується саме за рахунок заощаджень громадян [3, с. 51]. Відтак вважаємо, що в Україні доцільно впровадити систему заходів для посилення довіри населення до вітчизняних кредитно-фінансових установ шляхом гарантування повного зберігання коштів і одержання сталого відсоткового доходу.

Оскільки заощадження частини власних доходів - це добровільна справа членів домашніх господарств, то впливати на потік заощаджень можливо лише через їхні економічні інтереси. Тому використовувати важелі впливу на цей сектор економічних відносин можливо лише непрямыми методами.

Переконані, що для подальшого зростання ринку заощаджень необхідним є розвиток фінансової інфраструктури, що також сприятиме мобілізації коштів населення в інвестиційну сферу.

Також вважаємо, що формування ефективної політики зайнятості населення дасть змогу не лише покращити матеріальний стан домогосподарств, а й забезпечить позитивні тенденції щодо формування належного пенсійного забезпечення у майбутньому. Тому в Україні необхідно перебудувати фінансову і соціальну політику з пасивної політики соціального забезпечення до активних дій щодо збільшення зайнятості через усіляку допомогу у пошуку роботи, адже за сучасних стратегій розвитку саме зайнятість розглядається як "найкращий захист від бідності".

Одним із найбільш пріоритетних напрямків на сучасному етапі має стати створення в Україні необхідних і достатніх умов для мобілізації та використання внутрішніх джерел фінансування економіки, зокрема за рахунок інструментів підвищення фінансової активності домогосподарств, що прямо та опосередковано впливає на збільшення норми національних заощаджень та може мати значний як прямий, так і непрямий вплив на розвиток реального сектору економіки та фінансових ринків. З одного боку, прямий ефект проявляється у зміні складових пропозиції фінансових ресурсів в економіці: частка довгострокових ресурсів збільшується, що впливає на підвищення попиту на фінансові інструменти. Відповідно розвиток системи мобілізації заощаджень сприяє підвищенню ліквідності ринків капіталів та покращенню фінансової структури фірм. З іншого боку, непрямий вплив заощаджень проявляється у сприянні розвитку

інновацій, в тому числі й усіх суб'єктів фінансового ринку та корпоративного сектору.

Розвиток системи мобілізації заощаджень забезпечує зростання попиту на операції з корпоративними правами та вищий рівень професійного управління фінансовими інструментами, а отже, збільшує рівень капіталізації фінансових посередників. Ефект є тим більшим, чим на триваліший строк мобілізуються заощадження домогосподарств: збільшення частки пасивів із невисокою ліквідністю у портфелі фінансових посередників вимагає від них адекватних дій щодо їх збалансування для підтримання бажаного рівня ліквідності. Відповідно фінансово-кредитні інститути зменшують питому вагу неліквідних активів на користь ліквідних (короткострокових депозитів та облігацій й акцій), що викликає збільшення попиту на фінансові інструменти, які обертаються на фінансових ринках.

Розвиток фінансових посередників, які мобілізують заощадження, створює можливості для модернізації фінансових ринків, формування ефективних систем торгівлі та оформлення угод, використання сучасних систем обліку та аудиту фінансових операцій, включаючи підвищення безпеки заощаджень для вкладників (за рахунок поліпшення якості інформації щодо напрямків їх розміщення та системи гарантування вкладів). Однак для широкого залучення коштів населення важливо забезпечити надійний та ефективний нагляд за діяльністю фінансових посередників. Одним із пріоритетних напрямків удосконалення нагляду за економічними агентами фінансового ринку має стати контроль за тим, як фінансові посередники ефективно управляють ризиками через впровадження прогресивних систем моніторингу, оперативної діагностики та вчасного реагування, зокрема, на проблеми із короткостроковою ліквідністю, ризиковістю операцій, нестабільністю валютного курсу.

Література:

1. Гнеушева В. О. Тенденції розподілу фінансових ресурсів у секторі домогосподарств у розвинених країнах світу та в Україні. *Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво*. 2013. №2. С.71–76.

2. Драган О. О. Проблеми і перспективи участі вітчизняних домогосподарств в операціях організованого фінансового ринку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. №12. С. 202–206.

3. Зарапіна Ю. Е. Порівняння структури фінансових ресурсів та витрат домогосподарств Європейського Союзу та України. *Трансформація фінансових відносин: матеріали IV міжнародного симпозіуму (Харків, 10 лист. 2011 р.)*. Харків: ХІФ УДУФМТ, 2011. С. 51-52.